

Spis treści

Wprowadzenie	7
Maria Ewa Szatlach Jan Fryling – delegat rządu RP na uchodźstwie w Chinach i Indiach (1943-1956)	9
Sławomir Sadowski Działania attachatu wojskowego w ZSRR w latach 1941-1943 na rzecz pomocy dla deportowanych rodzin wojskowych	23
Magdalena Bierzyńska-Sudoł Misje dyplomatyczne Stanisława Leopolda Janikowskiego – delegata rządu RP na uchodźstwie przy Stolicy Apostolskiej	47
Henryk Sapalski Profesor Edward Franciszek Szczepanik wobec problemów ekonomicznych gospodarki polskiej i światowej	63
Anna Popielarczyk-Pałęga Relacje środowiska polonijnego w Argentynie z rządem RP na uchodźstwie w latach 1945-1989	91
Katarzyna Janiszewska Rola i zadania profesora Eugeniusza S. Kruszewskiego – delegata rządu RP na uchodźstwie w Danii	113

Łukasz Kosiński

Przedwojenne doświadczenia dyplomatów rządu RP na uchodźstwie
w działalności stowarzyszeń resortowych – z zapomnianych kart historii
Klubu Urzędników Polskiej Służby Zagranicznej. 123

Radosław Smyk

Nota biograficzna Raula Małachowskiego (1916-2014) 153

Noty o autorach 155

Wprowadzenie

Dyplomaci rządu Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie w Londynie (nazywanego także rządem emigracyjnym czy londyńskim), sprawując swoją misję, bronili dobrego imienia Polski poza jej granicami, zabiegali różnymi sposobami o korzystne rozwiązania dla jej interesów zarówno w czasie II wojny światowej, jak i po zakończeniu działań zbrojnych.

Dnia 5 lipca 1945 roku, kiedy wielkie mocarstwa uznały Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej, co jednocześnie oznaczało cofnięcie uznania dla rządu RP na uchodźstwie, wszystkie jego agendy i przedstawicielstwa, m.in. polskie ambasady i konsulaty, zmuszone były zakończyć działalność.

Rząd RP na uchodźstwie w Londynie, nie mogąc oficjalnie mianować ambasadorów, desygnował tzw. delegatów rządu londyńskiego, którzy odgrywali ograniczoną i w praktyce symboliczną rolę w niektórych państwach Europy i w nielicznych na świecie. Sprawowali oni swoje funkcje honorowo, nie dysponując oficjalnie żadnymi uprawnieniami dyplomatycznymi. Zgodnie z prawem międzynarodowym, nie byli uznawani przez inne państwa, bowiem w tym czasie ambasadorów i konsulów powojennej Polski mianowały już władze w Warszawie. Wprawdzie do 1973 roku Watykan nie cofnął uznania dla rządu w Londynie, dlatego przy Stolicy Apostolskiej nieprzerwanie sprawował swoją funkcję ambasador Kazimierz Papée.

Delegaci rządu RP na uchodźstwie aż do grudnia 1990 roku występowali na arenie międzynarodowej w roli nieoficjalnych przedstawicieli dyplomatycznych, reprezentujących zniewoloną przez Sowieców Polskę. Nie należeli do korpusu dyplomatycznego, nie posiadali immunitetu dyplomatycznego, a ich głos był przyjmowany jedynie jako opinia części środowisk polskiej emigracji. Był to jednak głos ważny, podnoszony podczas wielu spotkań i konferencji międzynarodowych na Zachodzie, wypowiedany wbrew stanowiskom

zajmowanym przez oficjalną dyplomację i propagandę Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Poruszanie spraw polskich na arenie międzynarodowej to najważniejsza zasługa dyplomatów rządu RP na uchodźstwie w czasie i po II wojnie światowej.

Głos wolnej Polski, poprzez media na Zachodzie, w tym polskojęzyczne odbierane także w kraju, torował drogę do niepodległej Rzeczypospolitej. Symboliczne przekazanie w grudniu 1990 roku insygniów władzy najjaśniejszej Rzeczypospolitej z Londynu do Warszawy na ręce pierwszego demokratycznie wybranego prezydenta Polski oznaczało zakończenie działalności rządu RP na uchodźstwie, a tym samym jego przedstawicieli w Europie i na innych kontynentach.